Työ- ja elinkeinoministeriö **U 6/2018 vp**

Asiantuntijakuuleminen

Erityisasiantuntija Eliisa Hujala

Eduskunta, Hallintovaliokunta keskiviikko 28.2.2018 klo 11:15

Rakenneuudistusten tukipaketti

Euroopan komissio on antanut 6.12.2017 useita lainsäädäntöehdotuksia Euroopan talous- ja rahaliiton kehittämiseksi (EMU-paketti). Kirjelmä rakenneuudistusten tukipaketista koskee ehdotettuja muutoksia rakenneuudistusten tukiohjelmasta annettuun asetukseen sekä Euroopan rakenne- ja investointirahastoista annettuun ERI-yleisasetukseen:

- Rakenneuudistusten tukiohjelman rahoitusta kasvatettaisiin ja tukea voitaisiin suunnata myös euron käyttöönottoon;

- Jäsenvaltiot voisivat halutessaan esittää komissiolle kansallisten rakennerahasto-ohjelmien suoritusvarauksen (noin 6 %) siirtämistä erillisiin rakenneuudistussitoumuksiin.

  Valtioneuvosto katsoo, että koheesiopolitiikan tulee tukea EU:n jäsenvaltioiden rakenteellisia uudistuksia. Valtioneuvosto tukee sellaisen ehdollisuuden vahvistamista, joka edistää Euroopan rakenne- ja investointirahastoista osarahoitettavien ohjelmien varojenkäytön vaikuttavuutta. Samoin valtioneuvosto tukee ohjelmavarojen suuntaamista tavalla, joka edistää talouden rakenteiden tervettä sopeutumista. Tavoite tulee jatkossakin olla sen estäminen, että investoinnit valuvat hukkaan heikkojen rakenteiden vuoksi.

  Rakennemuutoksen tukiohjelma on perustettu väliaikaisena järjestelynä tukemaan jäsenvaltioiden hallinnollista kapasiteettia suunnitella ja toteuttaa rakenneuudistuksia vuosina 2017- 2020. Koska toimien tuloksellisuudesta ja vaikuttavuudesta ei ole vielä saatavilla arviointeja, on ennenaikaista lisätä ohjelman resursseja merkittävästi, ennen kuin ohjelman toimivuudesta on saatavilla enemmän kokemusta.

  Ohjelman toiminta-alan laajentamisesta ja mahdollisesta jatkamisesta päätettäessä tulee ottaa huomioon UK:n EU-erosta aiheutuva vaje EU:n tulevalle monivuotiselle rahoituskehykselle ja siten uudet resursoinnit tulisi ensisijaisesti hoitaa mahdollisimman pitkälle uudelleen kohdentamalla jo olemassa olevia varoja. Täysimääräisesti EU:n talousarviosta rahoitettavien ohjelmien osuuden kasvattaminen ilman kansallista osarahoitusta ei tue jäsenvaltioiden omistajuutta tarvittavien uudistusten toteuttamisessa.

  Rakenneuudistusten tukiohjelman määrärahojen lisäys 80 miljoonalla eurolla esitetään rahoitettavaksi EU:n monivuotiseen rahoituskehykseen sisältyvällä joustovälineellä. Suomen laskennallinen osuus joustovälineen kautta käyttöönotettavista uusista sitoumuksista on sama kuin muussakin EU-budjetissa eli noin 1,6 %. Tämä merkitsee maksuiksi purkautuessaan Suomelle laskennallisesti noin 1,3 miljoonan euron taloudellisia vaikutuksia verrattuna tilanteeseen, jossa sitoumusten määrä ei edellä mainitulla tavalla

olisi kasvanut. Suomen mahdollisesti takaisin saamaa tukea kyseessä olevan ohjelman vahvistamisesta johtuen ei tässä vaiheessa ole mahdollista arvioida.

Euroopan rakenne- ja investointirahastoja koskevaa ERI-yleisasetusta muutettaisiin komission ehdotuksessa siten, että muutoksella vesitettäisiin uutena elementtiä ohjelmakaudelle 2014 - 2020 luotu positiivinen kannustin toteuttaa ohjelmia tuloksellisesti siten, että ennalta asetetut tavoitteet saavutetaan. Suoritusvarausmekanismissa jäsenvaltio saa käyttöönsä suoritusvarauksen, jos ohjelmassa saavutetaan ennalta asetetut tulostavoitteet. Komissio katsoo, että jäsenvaltioiden tulisi halutessaan voida esittää em. tarkoitukseen varatun suoritusvarauksen siirtämistä uusiin rakenneuudistussitoumuksiin. Siirtomahdollisuus koskisi myös niille jäsenvaltioille varattuja määrärahoja, joiden ohjelmat eivät täytä suoritusvarauksen käyttöönotolle asetettuja edellytyksiä.

Euroopan rakenne- ja investointirahastojen hallinnointi jäsenvaltioiden ja komission yhteistyönä sekä näissä ohjelmissa edellytettävä kansallinen osarahoitus lisää omistajuutta ja investointien laadukkuutta. Rakenneuudistussitoumuksiin siirrettävä tuki ei komission esityksen mukaan kuuluisi jaetun hallinnon piiriin. Toisin kuin ERI-rahastojen ohjelmissa, kansallista osarahoitusta ei tarvittaisi lainkaan.

Komissio hallinnoisi tukea suoraan ja päättäisi tarvittavat rakenneuudistukset, asianmukaisen rahoitustason sekä seurannan ja valvonnan. Tuki maksettaisiin täysimääräisesti jälkikäteen, sen jälkeen kun jäsenvaltio on pannut sovitut toimet kokonaisuudessaan täytäntöön. Lainsäädäntöehdotus ei kuitenkaan sisällä yksityiskohtaisia säännöksiä sovellettavista menettelyistä, vaan komissio aikoo ohjata prosessia sisäisillä suuntaviivoilla. Ehdotettu mekanismi siirtäisi päätöksenteon painopistettä budjettivallan käyttäjiltä komissiolle tavalla, joka voi vaarantaa demokraattisen vastuujärjestelmän.

Rakennerahastovarojen siirtäminen ohjelmista erillisiin uudistussitoumuksiin olisi jäsenvaltiolle vapaaehtoista. Kansallinen päätös tulisi tehdä ennen kuin komissio vuonna 2019 päättää suoritusvarauksen kohdentamisesta niiden rakennerahasto-ohjelmille, joiden tulokset on saavutettu. Valtioneuvosto ei katso tarkoituksenmukaiseksi muuttaa Suomen kansallisen suoritusvarauksen käyttöönottamisesta jo laadittuja suunnitelmia, joiden mukaisesti suoritusvaraus tullaan osoittamaan kansallisiin rakennerahasto-ohjelmiin.

ERI-yleisasetusta koskevilla muutosehdotuksilla ei ole suoria vaikutuksia EU:n maksusitoumusmäärärahoihin, koska ohjelmakaudella 2014–2020 myönnettävän rahoituksen enimmäismääriin ei esitetä muutoksia. Välillisesti muutos lisännee Suomen maksuja unionille, koska myös niille jäsenvaltioille varatut määrärahat, joiden ohjelmat eivät täytä suoritusvarauksen käyttöönotolle asetettuja edellytyksiä, voisivat esittää suoritusvarauksen siirtämistä rakennemuutoksia koskeviin uudistussitoumuksiin.

<u>Ehdotusten käsittely EU:ssa</u>

ERI-yleisasetuksen muutosehdotusten käsittely käynnistyi neuvoston rakennetoimien työryhmässä 20.2, jossa valtaosa jäsenvaltioista suhtautui esitykseen varauksellisesti. Neuvoston oikeuspalveluilta on pyydetty lausunto oikeusperustan riittävyydestä, koska komission ehdotus ei rajaa tuettavia toimia nimenomaisesti koheesiopolitiikan

vaikuttavuutta vahvistaviin rakenneuudistuksiin. Rakenneuudistusten käsite olisi laaja, ja sillä tarkoitettaisiin yleisesti uudistuksia, jotka on yksilöity talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä. Nykyisin neuvoston suosituksiin perustuvien rakenneuudistusten tukeminen rakennerahastovaroilla edellyttää, että suositukset ovat ERI-rahastojen ohjelmien toimeenpanossa relevantteja.

Rakenneuudistusten tukiohjelman muutosehdotuksista ensimmäinen näkemysten vaihto käytiin neuvoston finanssineuvosten työryhmässä 13.2. Nettomaksajien näkemyksissä korostui kielteisyys joustovälineen käyttöönottoon.

Euroopan parlamentti ei vielä ole ilmaissut näkemystään komission ehdotuksiin. Parlamentin mietinnön antava vastuuvaliokunta on molempien ehdotusten osalta aluekehitysvaliokunta REGI, joka ei ole vielä nimennyt raportoijaa.